

Workshop „Děti a mládež se specifickými potřebami“

Vedoucí workshopu:

Jaroslava Málíková – o.s. Rozum a cit – služby náhradní rodinné péče – zvyšování kvality života dětí mimo vlastní rodinu, náhradní rodinná péče, síť služeb v celé ČR.

Facilitátorka:

Martina Tesařová - OS Dům tří přání – podpora dětí v nouzi/krizi s cílem zachování dětí v původní rodině (celostní přístup).

Následovalo stručné představení přítomných. Seznam účastníků workshopu je přiložen.

STRUKTURA WORKSHOPU:

1/ diskuse k dopoledním příspěvkům

Návrhy pro diskusi:

Specifika cílové skupiny – v čem spočívají specifika postavení cílové skupiny – děti se zvláštními potřebami – ve společnosti?

Jakou pozici mají ve společnosti organizace chránící práva dětí?

Možnosti partnerství – jak se liší struktura organizací v Norsku a ČR v oblasti podpory projektů ve prospěch dětí?

S jakými očekáváními přijeli kolegové z Norska?

DISKUZE:

- České účastníky zaujalo vytvoření jasné struktury systému péče o děti se specifickými potřebami v Norsku (viz dopolední příspěvky). Spolupráce státní správy a neziskových organizací má jasnou strukturu, v některých případech je spolupráce podložena i smluvně. Dále ocenili vliv norských NNO na státní správu a změny legislativy.

- Otázka pro Norské kolegy: Jak se povedlo, že střešní organizace má podporu ostatních organizací? Jak střešní organizace získala mandát? Z dopoledních příspěvků vyplynulo, že střešní organizace je úspěšnější při prosazování změn v legislativě, získávání financí (reakce na příspěvek Birgitte Brekke).

Odpověď: velmi dlouhá tradice neziskového sektoru v norské společnosti, její postupný vývoj. Společná komunikace mezi členy střešní organizace pomáhá udržet a rozvíjet společný cíl, který má spíše formu tzv. nadtémat (např. financování NNO, osvobození od DPH apod.) nebo zájem o stejné cílové skupiny. Organizace, které se rozhodnout nebýt členy, mohou pocházet z etnických minoritních skupin, především se však odlišují svými cíli. V Norsku se osvědčilo nabídnout v první fázi

potenciálním členům společný konsensus v hlavních bodech. Teprve po té je možné zájemce tzv. zastřešovat.

Jedním z možných společných cílů pro české organizace je směřování k jasnému financování NNO. Další cestou je společná cílová skupina (příklad uvádí o. s. Mikuláš, který prozatím umožňuje neformální setkávání NNO působících v oblasti náhradní rodinné péče). Obecně se účastníci shodli, že se zastřešováním NNO nemají české organizace mnoho zkušeností. Jedním z důvodů je i nezáměr samotných NNO. Tradice dobrovolnictví v Norsku má své počátky po konci 2. světové války – cílem bylo společné budování a obnova Norska po válce. V Norsku za důležitý motivační faktor dobrovolnictví považují potřebu občanů se setkávat, potřebu sociálního kontaktu. Dobrovolnické aktivity právě tento prostor pro setkávání občanů přirozeně nabízejí.

- Inspirace českých NNO pro Norsko: náhradní rodinná péče, vybudování systému kvality služeb pro drogově závislé, který nemá obdoby v EU (přičemž 80% péče je zajištěna NNO, které zpracovávají Standardy péče o drogově závislé), šíře aktivit NNO (řadu činností, které v Norsku zajišťuje stát, v ČR pokrývají NNO. Norové velmi ocenili práci českých NNO v oblasti péče o drogově závislé, zkušenosti jsou pro norské kolegy cenné, jelikož drogová problematika je v Norsku velkým tématem a společenským problémem.

2/ Diskuse o bílých místech financování, která trápí NNO obecně

Vedoucí workshopu vyzvala ke konkrétním návrhům – jaké aktivity chybí a jak hledat finance. Každá cílová skupina má svá specifika, ale existuje možnost nalezení společných postupů.

Oblasti dle facilitátorky:

1/ STABILITA A ROZVOJ ORGANIZACÍ – kontinuita financování, podpora růstu organizací, udržitelnost a rozvoj služeb

2/ VZDĚLÁVÁNÍ – podpora odborného růstu, vzdělávání, propojení NNO a vysokoškolského výzkumu

3/ PARTNERSTVÍ – mezi organizacemi (v rámci ČR či přeshraniční spolupráce) – s veřejnou správou – systémové dopady (legislativní proces)

Ad 1/ V ČR mnoho NNO založilo svoji existenci na financování z EU fondů. V současné době je možné konstatovat, že převažující většina organizací není připravena na fakt, že v roce 2016 toto financování skončí. Nepřipravenost je možné považovat za „tichou bombu“. V Norsku se nabízejí jiné zdroje než grantové, mají nastaven způsob plánování. Inspirace ze Slovenska: daňové asignace: každý subjekt si sám určí, jakým NNO poskytne 2% z daňových odvodů. Je nutné v této souvislosti podotknout, že toto nevyřeší dlouhodobé finanční plánování NNO.

V ČR neexistuje dlouhodobé strategické plánování NNO – jedním z řešení je navázat spolupráci s korporátním sektorem – zde může vzniknout dlouhodobá spolupráce, která není v ČR zatím běžná.

Návrh na zlepšení financování českých NNO: stanovení jasných pravidel od státních subjektů (včetně pravidelných kontrol), např. formou akreditace, které by umožnilo dlouhodobější financování na určitou dobu. (Kritika současného stavu dotační politiky, kdy jsou dotace bez právního nároku.)

Financování NNO v Norsku: formou podpory státu, na konkrétní projekty žádají o konkrétní prostředky. České NNO chtěly získat informace o konkrétních krocích při jednání o získání dotací se státem.

Financování projektů v ČR: tendence k financování pouze inovativních projektů ne k zajištění dlouhodobé kontinuální činnosti. Není dostatečně zajištěna návaznost pilotních projektů.

Udržitelnost projektů řada českých NNO neřeší. Nejsou prostředky na šíření know-how. Dlouhodobé financování tedy téměř neexistuje, organizace svoji existenci často řeší od projektu k projektu. Zákon o sociálních službách zajistí financování pouze několika určitých aktivit, ale řadu služeb potřebných pro cílové skupiny není možné takto financovat.

Systém péče o rodinu a dítě:

V ČR je v kompetenci 5 ministerstev – způsobuje roztržičnost aktivit a nekonceptnost přístupů jednotlivých subjektů. Jednotný systém péče je tak pouze spojen se systémem sociálních dávek. K odlišným přístupům dochází pak i v jednotlivých krajích.

V Norsku existuje již 10 let 1 ministerstvo (Ministerstvo pro genderovou rovnost a rodinu), které komplexně řeší otázku péče o rodinu a děti.

Náhradní rodinná péče:

V ČR stále velké množství dětí v ústavech. V ČR je nutné **lobbovat za** zlepšení situace dětí v dětských domovech.

V Norsku plánují postupně uzavřít institucionální péči. V současné době, když děti nemohou z jakýchkoliv důvodů vyrůst ve své biologické rodině, se nejdříve vyhledává náhradní rodina. Norští odborníci si ale stále uvědomují, že systém bude vyžadovat přechodná zařízení (ideálně 6-12 měsíců, maximálně však 2-3 roky). Děti, které v Norsku vyrůstaly v 50. – 70. letech ve velkých institucích, nyní dostávají odškodné.

Participace na systémových změnách, dětský ombudsman:

Jaká je participace mladých lidí se specifickými problémy na systémových změnách? Jak dlouho již funguje dětský ombudsman?

V Norsku je velká tradice participace NNO na systémových změnách, nezanedbatelný význam má také účast dětí (formou jejich mluvčích). Děti mohou např. při stavbě nové obytné předměstské čtvrti připomínkovat umístění budov apod. V Norsku je 16 oblastních samospráv. V každém regionu je zástupce – „mluvčí mladých lidí a dětí“, který hovoří za děti v jejich zájmu v různých oblastech (zdravotnictví, péče o postižené).

Dětský ombudsman v Norsku je nadřízeným pracovníkem všech výše popsaných mluvčích mladých lidí a dětí za jednotlivé oblasti. Je placen vládou cca od poloviny 70. let. Stará se o potřeby všech dětí, postavení je velice silné, i samotné děti mu mohou podávat náměty, stížnosti. Ve svém týmu má

specialisty na dětská práva. Inspirace z Norska – děti samy se účastní návštěv ve vězení a samy pak navrhují, jak by bylo prostředí ve věznicích možné zlepšit.

Problém v ČR: na odpovědných místech ve státní správě je velmi málo odborníků z praxe. Stále často se setkáváme s neochotou úředníků přijímat odborníky z praxe za své partnery pro komunikaci. Odborníci nebývají přizváni k procesům vedoucím k závažným rozhodnutím, které ovlivňují každodenní praxi NNO a cílových skupin. Propojení státní správy s odbornou veřejností je nutné neustále zlepšovat. Zájmy institucí bývají upřednostňovány na úkor cílových skupin.

Shrnutí:

Jaká témata, trendy byste doporučovali k podpoře, co nového?

- 1 / udržitelnost financování projektů po skončení zdrojů z ESF, po roce 2016. Akreditace a kontrola umožňující dlouhodobé financování ze zdrojů státu
- 2 / možnost projektů podporujících spolupráci mezi NNO a státními institucemi
- 3 / příprava a podpora systémových změn; lobbying
- 4 / vzdělávání na nejvyšší úrovni státních institucí. Školení odborníků
- 5 / studijní obory na VŠ, další profesní vzdělávání
- 6 / šíření dobré praxe pilotních projektů

Jak můžeme přispět k posílení spolupráce s Nory?

- 1 / podpora mimostátních zdrojů, soukromé zdroje – jak na to
- 2 / participace dětí a mladých. Dětský ombudsman
- 3 / financování výzkumů, studií podporující lobbying
- 4 / osvětové aktivity, respekt státní správy k NNO jako k partnerům